

Školní vzdělávací program pro dětský domov

„Chci uživit sebe i svoji rodinu“

Základní škola a Dětský domov Prostějov, Lidická 86, 796 01 Prostějov

Dětský domov je školské zařízení pro výkon ústavní výchovy. Jeho činnost se řídí především zákonem o rodině, zákonem o ústavní výchově, školským zákonem, zákonem o pedagogických pracovnících a zákonem o sociálních službách. Základní právní normy:

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 383/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Zákon č. 373/2006 Sb., úplné znění zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění

Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění změn

Zákon č. 250/2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Charakteristika zařízení

Základní škola a Dětský domov Prostějov byly založeny v roce 1953 se sídlem na zámku v Čechách pod Kosířem (průběžně pod jinými názvy). Období do roku 1988 bylo charakteristické vzděláváním a výchovou dětí s menším či středním mentálním postižením, umístěných na internátě. Od začátku 90. let minulého století nastoupil trend péče o děti s větším mentálním postižením a s kombinovanými vadami. V posledních letech odeznívá potřeba vzdělávat těžce postižené děti s ÚV v dětských domovech, protože při ÚSP (nyní domovech pro dospělé) vznikly školní třídy. Naopak pro vývoj dítěte velmi prospěšný krok - umísťovat sourozenecké skupiny do jednoho zařízení - přispěl k tomu, že v DD Prostějov v současné době vychováváme děti nejen s mentálním handicapem.

Charakteristika školního vzdělávacího programu

Je dána potřebou každého jedince – mít ve společnosti určité místo, být sám sobě a svým nejbližším užitečný. Děti se ocitly v dětském domově ne vlastní vinou – vždy je na prvním místě selhání rodiny, ať už nezájem rodičů, nízká sociální úroveň rodiny, patologie předků (týrání, poškozování, zřeknutí se vlastních dětí) nebo okolnosti spjaté s rodinnou tragédií. Postavení dětí, kterým byla nařízena ústavní výchova, není jednoduché. Z našich zkušeností můžeme uvést dva zásadní postoje dětí:

- umístění v domově prožívají jako pozitivní změnu ve svém životě, váží si veškerého zabezpečení a pracují na svém osobním růstu. Do života odcházejí kvalifikovaní, s představou nového modelu rodiny.
- se situací se neztotožní, trápí sebe i ostatní, idealizují si vlastní nefunkční rodinu. Nemají zájem připravit se na svůj budoucí samostatný život – vracejí se v období plnoletosti „domů“ a žijí stejným způsobem jako jejich příbuzní, kteří se o ně neuměli postarat.

Být soběstačný, uživit sebe i svoji rodinu, jsou úkoly náročné – metodicky, pedagogicky i časově. Obecně konstatujeme, že rozvoj jedince, jeho fyzických, psychických i sociálních kvalit je proces, pro nějž je charakteristické vzájemné pronikání, integrování, paralyzování vlivů dědičnosti, prostředí a výchovy.

Přítom v praktickém působení na vychovávaného je důležité znát jeho dosaženou úroveň, umět posoudit vlastní výchovné možnosti, důležitost pedagogických cílů, které je nutné podle úspěšnosti naší práce korigovat, doplňovat = pracovat s nimi. Je potřebné vědět, o co dítě usiluje, jaké jsou jeho cíle, pohnutky, touhy a přání, jaký má vztah k sobě samému, k životním hodnotám. Jak ono samo hodnotí svou minulost, jaké má projevy citů, jaká nálada u něho převládá. Vychovatel musí být informován o sociálních kontaktech dítěte k dětem, k dospělým, musí znát jeho vlastnosti, pracovní dovednosti a návyky. Je nutné odhalit zájmovou sféru dítěte, povahové klady a zápory, úroveň hygienických a dalších návyků a postojů. K tomu nám pomáhá IPRO (individuální program rozvoje osobnosti).

Výběr výchovných a socializačních činností je bohatý, nejdůležitější jsou:

1. **Sebeobslužné činnosti** – zaměřují se na vedení dětí k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek. Jejich podstata spočívá v pěstování hygienických návyků, návyků kulturního chování a jednání s lidmi. Vytváření a upevňování sebeobslužných návyků je jednou z podmínek a zároveň první fází při formování mravních vlastností. Proces formování sebeobslužných návyků se řídí zákonitostmi učení, především učení senzomotorického a sociálního. V řadě případů jde o získávání návyků, které mnoha dětem chybí.
2. **Pracovně – technické činnosti** napomáhají k systematickému zdokonalování manuálních dovedností, obohacování vědomostí o technické poznatky a jejich aplikaci v praxi. Tyto činnosti přispívají k profesní orientaci dětí a připravují je na úkoly, které je v dospělosti čekají.
3. **Činnosti všeobecně poznávací** – s využitím aktuální problematiky, s návazností na školní přípravu a závislostí na všeobecném přehledu výchovného pracovníka.
4. **Činnosti další** – inklinující k přírodě, estetickému vidění a cítění, sportu, turistice atd.

Aktivity pracovníků dětského domova v návaznosti k přímé výchovné činnosti, které zkvalitňují výchovu dětí v DD Prostějov:

Aerobik	Jaroslava Paličková
Aranžování	Soňa Outratová
Doučování – výchovné problémy	Jana Krejčí
Družební kontakty	Hana Kuchařová
Hra na klávesy	Jaroslava Paličková
Keramika I.	Jaroslava Paličková
Keramika II.	Anna Fišerová, Hedvika Kristková
Literární + zeměpisný kroužek	Jarmila Vajzrová
Logopedická cvičení	Marie Žouželková
Sociální dovednosti	Marie Žouželková
Stolní tenis	Zdeněk Matoušek
Sportovní aktivity	Pavel Lužný
Trampoterapie	Miroslav Sečkař
Vaření I.	Marie Kopečná
Vaření II.	Monika Otrubová
Výtvarný I.	Irena Adámková, Soňa Outratová
Výtvarný II.	Jana Krejčí
Zdravý styl života	Kateřina Dosedělová

Všichni pedagogičtí pracovníci se přímo účastní výchovy a vedení dětí v pracích, souvisejících s hospodárným podílem na vedení „vlastní domácnosti“, včetně udržování a oprav svěřených vnitřních a vnějších prostor a vybavení.

ŠVP je zaměřen především na dosažení cílů:

- 1. Zdravý rozvoj osobnosti**
- 2. Sociální dovednosti**
- 3. Příprava pro život a profesní orientace**
- 4. Enviromentální výchova**
- 5. Komunikativnost**
- 6. Vztah k majetku**

1. Zdravý rozvoj osobnosti

Pochopit co je dobré a co zlé. Děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí mají často zkreslenou představu o prospěchu vlastním a potřebách (prospěchu) ostatních. Cílem je naučit je žít tak, aby neškodily okolí, vážily si dobra konaného pro druhé a uvědomovaly si uspokojení z dobrých skutků :

- rozvíjet u dětí zdravé sebevědomí, uvědomění si hodnoty vlastních schopností, zprostředkovat zážitek úspěchu
- vést k realistickému sebehodnocení vlastních možností a schopností, uplatnit je spolu se získanými dovednostmi
- rozeznat dobře provedenou práci od špatně provedené, mít odpovědnost za svou práci a výsledky
- rozvíjet sebeovládání ve vypjatých situacích, naučit děti odpovědnosti za důsledky svého chování
- posilovat úsilí o získání a udržování fyzické kondice přiměřenou tělesnou aktivitou a sportem, dbát na správnou výživu, cvičení, duševní hygienu a vhodný životní styl.

2. Sociální dovednosti

Naučit děti vcítit se do pocitů jiných, rozvíjet získanou empatii, vést k vzájemné spolupráci, úctě, toleranci. Respektovat jiné kultury, národnosti a jejich duchovní hodnoty, učit je žít společně s druhými lidmi, bez konfliktů:

- naučit je rozlišovat projevy rasismu, vysvětlit co je to rasismus a xenofobie a v čem spočívá nebezpečí
- naučit je radovat se z úspěchů jiných lidí
- učit děti, co jsou to autority a respektu k autoritám
- orientovat se ve společnosti a společenských vztazích
- vést děti k dodržování zásad slušného chování, pravidel chování ve škole i mimo ni, respektování společenských norem a řádů
- naučit naplňovat své povinnosti a být schopen uplatnit svá práva s ohledem na práva druhých
- být připraven odolávat zátěži v běžném životě a naučit se nést neúspěchy ve škole i v osobním životě
- hledat ve všem negativním začátek pozitivního

3. Příprava pro život po opuštění zařízení a profesní orientace

Získávání sociální gramotnosti, v běžném životě si děti osvojí návyky a formy chování v různých životních situacích :

- orientace ve veřejných institucích, vyplňování důležitých formulářů, orientace na úradech, pomoc internetu při vyhledávání pracovních příležitostí
- cíleně protlačovat do popředí pracovní činnosti, vytvářet pracovní návyky
- naučit děti základní dovednosti a zručnosti v domácích, řemeslných, chovatelských a pěstitelských pracích a cíleně je u nich rozvíjet
- směřovat zájem dětí k nabídce povolání podle jejich schopností
- vysvětlit společenskou potřebnost méně atraktivních zaměstnání, vysvětlit rozdíl ve finančním ohodnocení práce kvalifikované a nekvalifikované – motivace k vyučení
- systémem brigád umožnit dětem praktické vyzkoušení některých profesí, vést je k zájmu po vlastním odborném růstu, profesionalizaci a vytváření hodnot

4. Enviromentální výchova

Vytvořit v dětech pocit, že jejich aktivita může pomoci celosvětovým problémům v oblasti ochrany životního prostředí :

- vychovávat děti v souladu s okolím
- učit je co je to příroda a jak je možné jí neublížovat
- poukázat na hodnotu života a to nejen lidského
- učit je úctě ke všemu živému
- pěstovat vědomí závislosti lidského života na přírodních zdrojích
- poukázat na nešvary v okolí, které přírodě ublížily, naučit je aktivně vyhledávat prohřešky proti přírodě, ke kterým dochází
- poskytnout výchovu k úctě k přírodě v okolí do kontextu se světovými problémy

5. Komunikativnost

Naučit děti vyjádřit své pocity, přání a nebát se vyjádřit i negativní postoje :

- naučit je, že slovo je základní výrazový prostředek k uspokojení mé potřeby
- naučit je žádat a děkovat
- posílit děti v umění porozumět jednoduchým sdělením v mluvené i psané formě
- naučit je naslouchat druhým, uvědomit si základy společenské konverzace a pravidla rozhovoru, potlačit negativní jevy komunikace jako je překřikování, nejasná výslovnost a formulace, zlost a potlačování vlastních potřeb na úkor druhých
- naučit je jasně formulovat, dát hlasu intonaci

- číst s porozuměním, reprodukovat čtený text
- reprodukovat slovně prožitky získané pomocí dalších smyslových orgánů
- naučit je získávat a předávat informace pozorováním, čtením, psaním, nasloucháním a dalšími výrazovými prostředky – mimikou, tancem
- aktivně učit děti využívání informačních a komunikačních technologií – rozhlas, tisk, televize, internet, email, Skype, ICQ a jiné

6. Vztah k majetku

Naučit děti, že všechno má svoji cenu a pokud zničím veřejný majetek, v důsledku škodu zaplatím ze své kapsy :

- nic není zadarmo
- mít úctu k materiálním hodnotám
- nelpět zbytečně na materiálních hodnotách na úkor vzdělání, poznávání, mezilidských vztahů
- být si vědom hodnoty výsledků práce své na druhé
- umět pečovat o vlastní majetek, ale nepřivlastňovat si majetek druhých

Úkolem ŠVP je soustředit se na vzdělání ve všech oborech, na dovednosti uplatnitelné v každodenním životě, u méně zdatných dětí na základní návyky a dovednosti stálým opakováním a procvičováním. Základním úkolem je připravit do života po opuštění dětského domova jedince co nejlépe a v rámci jeho možností vzdělaného, připraveného na samostatný život.

Shrnutí:

1. intenzivní péči věnovat u svěřených dětí návykům vlastní soběstačnosti, prospěšnosti pro druhé a kladné orientaci k všeobecně prospěšným hodnotám
2. dbát na důraz věcné přípravy dětí pro jejich přechod do samostatného života po odchodu z dětského domova
3. větší úsilí věnovat intenzivnímu posuzování zásluhovosti, zvýhodňovat tyto děti a kladná hodnocení používat v přímé výchovné práci s ostatními dětmi – získávat je a vhodně motivovat
4. v pozitivně ovlivňovaném a sledovaném životě dětí vždy vystupovat důsledně, spravedlivě a jednotně s ostatními výchovnými pracovníky a s neodmyslitelným vkladem osobního příkladu
5. pečlivě se znalostí dětí a jejich potřeb se připravovat na každé zaměstnání, dbát zásad systémové práce (viz program individuálního rozvoje osobnosti dítěte - na hodnoceních aktivně a s nimi pracovat)
6. využívat vedle vlastních zkušeností i zkušenosti z rodinného zázemí, podpořit tak neformální přípravu dětí do následného samostatného života
7. děti osobnostně **ROZVÍJET, NE omezeně OPEČOVÁVAT**

V Prostějově 1. 9. 2009

Mgr. Jana Krejčí
statutární zástupce

Mgr. Vladimír Brablec
ředitel ZŠ a DD Prostějov